

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Звіт про результати науково-дослідної роботи на історичному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за 2012 р.

Іващенко В. Ю., Миколенко Д. В.

2012 р. засвідчив стабільність роботи історичного факультету. Зважаючи на рекордні минулорічні показники та процес акредитації спеціальності «Історія», який відволікав деяких викладачів від наукової роботи, цьогорічні результати науково-дослідної роботи на історичному факультеті можна оцінити як надзвичайно продуктивні (зокрема, за кількістю видань та участю в конференціях). Показники 2012 р. майже досягли минулорічних, а кількість організованих факультетом заходів: конференцій, круглих столів, семінарів, презентацій – навіть зроста. Водночас, слід зазначити, що в минулому році ми зафіксували ті позиції, які уявлялися проблематичними, і окреслили можливі шляхи покращення нашої роботи. У цьому звіті спробуємо проаналізувати, наскільки ефективно реалізовувався розроблений нами план.

Загальні підсумки наукової роботи факультету, до певної міри, відбиває рейтинг кафедр. Як і в попередні роки, майже всі кафедри факультету увійшли до десятки кращих серед кафедр гуманітарного профілю (у рейтинговому списку 52 кафедри такого профілю): кафедра історіографії, джерелознавства та археології посіла перше місце; кафедра історії стародавнього світу та середніх віків – друге місце; кафедра історії Росії – четверте місце; кафедра історії України – дев'яте місце; кафедра нової та новітньої історії – одинадцяте місце.

У 2012 р. на історичному факультеті сталися зміни в кадровому складі. В університеті було зменшено кількість ставок науково-педагогічних працівників, і на нашому факультеті також було

скорочено 2,5 ставки. Декілька викладачів пішли на пенсію (доц. Ю. В. Буйнов, доц. В. І. Бутенко, доц. В. Г. Пікалов), натомість на факультеті з'явилися молоді науковці (П. В. Єремєєв, Ю. А. Кисельова, Д. В. Ченчик), що помітно вплинуло на вікову структуру складу кафедр: якщо в 2010–2011 рр. кількість викладачів пенсійного віку становила 27 % (11 осіб), у 2011–2012 рр. 36 % (14 осіб), то на кінець 2013 р. – 22 % (9 осіб). Зміна та спадкоємність поколінь є необхідною умовою розвитку будь-якої інституції, однак, зрозуміло, що це призвело до скорочення, хоча і незначного, відсотку кадрів вищої кваліфікації. При цьому відсоток докторів наук серед викладачів не зменшився, а порівняно з минулим роком навіть зріс – 34,1 % (у 2011 р. – 25 %, у попередні роки – 35 %). Таке зростання пов'язано із тим, що в 2012 р. захистила докторську дисертацію доц. Л. Ю. Посохова, відбулася нострифікація (переатестація) наукового ступеня доктора наук проф. М. Г. Станчева. Натомість відсоток кандидатів наук дещо скоротився – до 63 % (у 2011 р. – 71,7 %); відсоток викладачів без ступенів становить 4,5 % (у 2011 р. – 2,5 %). Виходячи з цього, одним із важливих завдань є подальше укріплення кадрового потенціалу. Зокрема, серед пріоритетних завдань на майбутнє можна відзначити захист докторських (доц. М. В. Любічев) та кандидатських дисертацій (Ю. А. Кисельова, П. В. Єремєєв) викладачами факультету. У 2012 р. вчене звання доцента отримали А. М. Домановський, В. Ю. Івашенко, подав відповідні документи Д. В. Миколенко, таке ж завдання наразі стоїть перед Д. В. Журавльовим та К. Ю. Бардолою.

Про результати роботи свідчить не лише рейтинг кафедр, але й індивідуальний рейтинг науково-педагогічних працівників. Другий рік поспіль його лідером є проф. С. І. Посохов, який за підсумками роботи в 2011 р. здобув Премію імені В. Н. Каразіна I ступеня, друге місце посів доц. А. М. Домановський. У цілому в більшості викладачів показники вищі, аніж у минулому році, але п'ятеро наших колег мають рейтинг нижчий за 10 балів. Зазначений рейтинг розрахований передусім на природничі та технічні спеціальності, однак, незважаючи на певні вади, дозволяє скласти уявлення про «розстановку сил» на факультеті.

У 2012 р. закінчився процес перереєстрації, нових або уточнених, планових наукових тем на кафедрах (усього – 10 тем). Відзначимо, що осучаснення науково-дослідних тем є не лише бюрократичним завданням, а й засобом стратегічного планування.

Окремо зупинимося на основних показниках наукової продукції історичного факультету. У 2012 р. вийшли чергові випуски факультетських фахових видань: «Вісник ХНУ. Серія «Історія» (вип. 45), «Харківський історіографічний збірник» (вип. 11), «Дриновський збірник» (т. 5), «Древности – 2012» (вип. 11), «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» (вип. 15). Кожне видання має своє «обличчя» і надає уявлення про науковий потенціал та певні пріоритети науковців факультету. Однак у 2012 р. був прийнятий новий «Порядок формування Переліку наукових фахових видань України», який помітно ускладнює процес перереєстрації і підвищує вимоги до наукових фахових видань, зокрема, вимагаючи наявності статей англійською мовою на веб-сторінці видання. Зрозуміло, що таке нововведення вимагає перегляду нашої видавничої політики.

Окрім фахових видань, у 2012 р. був опублікований черговий (10-й) номер «Методичного вісника історичного факультету» та кілька збірок наукових праць: традиційні тези доповідей студентів та аспірантів «Каразінські читання (історичні науки)» (Х., 2012), а також ціла серія видань, присвячених нашим вчителям: «Древности Восточной Европы. Сборник научных трудов к 90-летию Б. А. Шрамко» (Х., 2011), «Борис Кирилович Мигаль: спогади, документи, матеріали» (Х., 2012), «Борис Петрович Зайцев: спогади і бібліографія» (Х., 2012), «Аркадий Исаакович Эпштейн. След на Земле: воспоминания» (Х., 2012), буклет до 85-річчя проф. В. І. Кадеєва. Такі праці дозволяють підтримувати зв'язок поколінь, спадкоємність наукової роботи та є вагомим внеском у дослідження історії університету.

Відзначимо, що на факультеті щороку публікуються роботи джерелознавчого характеру та археографічні праці, і цей рік не став виключенням: були видані «Жития епископов Херсонских в контексте истории Херсонеса Таврического» (Х., 2012) за участі проф. С. Б. Сорочана, які до того ж поклали початок новому періодичному виданню із візантиністики («Нартекс. Byzantina

Ukrainensis»), та збірник документів «Город и война. Харьков в годы Великой Отечественной войны» (СПб., 2012), підготовлена за участі проф. С. І. Посохова та проф. С. М. Куделка спільно з науковцями із РДГУ. Укладачем кількох збірок наукових праць, які презентують інтелектуальний спадок мислителів минулого та вийшли друком у Москві, виступив проф. О. Д. Каплін.

Щодо монографічних видань, то в 2012 р. були опубліковані праця доц. О. П. Мартем'янова «Общинні відносини в селах Нижньої Мезії та Фракії в перших століттях нашої ери» (Х., 2012), робота «Свято-Пантелеймоновский храм г. Харькова: история и современность» (Х., 2012) за участі проф. О. Д. Капліна та проф. І. П. Сергєєва, науково-популярне видання С. В. Патрошкова «Боевые награды СССР и Германии Второй мировой войны. Ордена, медали и наградные знаки» (Х.; Белгород, 2012). Завідувач реставраційного відділу МАЕСУ Т. М. Крупа стала автором одного із розділів оксфордського видання «Textiles&Textile Production in Europe: From Prehistory to AD 400» (Оксфорд, 2012), а доц. Л. Ю. Посохова – одного із розділів видання Інституту історії України НАНУ «Повсякдення ранньомодерної України» (К., 2012).

На противагу науковим виданням, кількість навчально-методичних праць в 2012 р. є незначною: 3 посібники з історії України, два із них – для вищих навчальних закладів здобувачки О. В. Семененко, один (для школярів) – співробітниці МАЕСУ І. М. Скирди. На кафедрах було підготовлено 7 методичних вказівок.

Кількість статей та тез, порівняно із минулим роком, також дещо зменшилася: 164 статті проти 246 в 2011 р., 65 тез проти 107 в 2011 р., причому у закордонних виданнях було надруковано лише 30 статей та 20 тез. Незначною залишається кількість статей, опублікованих у престижних закордонних виданнях гуманітарного профілю: «Мир историка» (проф. С. І. Посохов, доц. В. Ю. Іващенко), «Archaeologia Circumpontica» (доц. М. В. Любічев), «Bulgarian Historical Review» (доц. Д. В. Миколенко), «The Black Sea, Paphlagonia, Pontus and Phrygia in Antiquity Aspects of archaeology and ancient history BAR International», «Notae Numismaticae» (доц. К. В. Мизгін), «Scripta

antiqua. Вопросы древней истории, филологии, искусства и материальной культуры» (проф. С. Б. Сорочан). На наступний рік запланована публікація ряду статей у зарубіжних виданнях, однак далеко не завжди ці видання можна віднайти навіть у російській інформаційно-аналітичній системі – Російський індекс наукового цитування (РІНЦ).

У цілому в 2012 р. співробітники та аспіранти факультету опублікували науково-методичної продукції загальним обсягом 382,6 друк. арк. Розподіл обсягу друкованої продукції по кафедрах виглядає наступним чином: 141,2 – кафедра історіографії, джерелознавства та археології, де більшість праць належить проф. С. І. Посохову та проф. О. Д. Капліну; 76,35 друк. арк. – кафедра стародавнього світу та середніх віків (серед лідерів – проф. С. Б. Сорочан, доц. О. П. Мартем'янов та доц. А. М. Домановський); 54 друк. арк. – кафедра нової та новітньої історії, де найбільш продуктивними авторами виявилися проф. М. Г. Станчев та доц. Д. В. Миколенко; 52,6 друк. арк. – МАЕСУ (відзначимо внесок Т. М. Крупи); 42,45 друк. арк. – кафедра Росії, де лідером за кількістю друкованих праць є проф. С. В. Потрошков, 16 друк. арк. – кафедра історії України (серед лідерів – доц. Л. Ю. Посохова та доц. В. О. Куліков).

Якщо говорити про відгуки на факультетську наукову продукцію, то найбільшу кількість рецензій отримали роботи з візантиністики проф. С. Б. Сорочана та доц. А. М. Домановського, також вийшли рецензії на посібник «Университетская идея в Российской империи XVIII – начала XX веков» (М., 2011), підготовлений за участі проф. С. І. Посохова, та на монографію доц. Л. Ю. Посохової «На перехресті культур, традицій, епох: православні колегіуми України наприкінці XVII – на початку XIX ст.» (Х., 2011). З метою популяризації факультетської наукової продукції було організовано роботу із розміщення у репозитарії університету фахових видань факультету, у подальшому планується розмістити електронні версії збірок праць та окремих монографій.

Співробітники факультету виступали титульними рецензентами, опонентами при захистах кандидатських і докторських дисертацій, брали активну участь у редагуванні

різних видань. Що стосується редагування, то здебільшого мова йде про українські видання. Членами редколегій зарубіжних видань є лише четверо викладачів факультету: проф. О. Д. Каплін бере участь в редагуванні білоруського видання «Гостинець», доц. В. О. Куліков – міжнародного збірника «Информационный бюллетень Ассоциации «История и комп`ютер», доц. Л. Ю. Посохова – міжнародного наукового щорічника «Wschodni Rocznik Humanistyczny» (Люблін, Польща), проф. М. Г. Станчев – органу Болгарської генеалогічної асоціації «Родознание» та органу історичної секції Союзу вчених Болгарії «Исторически архив».

Відзначимо роботу факультету з організації конференцій. У 2012 р. на факультеті було проведено 13 конференцій, круглих столів та семінарів: Науково-практичний семінар «Колекції та колекціонери» (III Луцьовські читання) (січень 2012 р.); Міжнародну наукову конференцію XII «Кирило-Мефодіївські читання» до 200-річчя від Дня народження академіка І. І. Срезневського (травень 2012 р.) спільно з філологічним факультетом, Центром болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова ХНУ імені В. Н. Каразіна, Інститутом історії України НАН України, в якій взяли участь науковці з 60 наукових організацій, університетів та освітніх установ України, Росії, Білорусії, Болгарії, Польщі, Сербії та США; Дні науки Македонії в Україні (вересень 2012 р.) спільно з Національною академією наук України, Македонською академією наук і мистецтв; IV Міжнародну конференцію «Російська імперія в історичній ретроспективі. Влада та суспільство», присвячену 200-річчю Вітчизняної війни 1812 р. (вересень 2012 р.) спільно з Харківською обласною державною адміністрацією, Національним дослідницьким університетом «Белгородський державний університет», Чернігівським національним педагогічним університетом імені Т. Г. Шевченка; Міжнародну наукову конференцію XII Астаховські читання «Етичне» в процесі наукової та викладацької діяльності істориків XIX–XXI ст.» до 90-річчя від дня народження В. І. Астахова (жовтень 2012 р.) за участі провідних історіографів України та Росії; VIII Міжнародну

наукову конференцію «Проблеми історії і археології» (листопад 2012 р.) та ін.

У 2012 р. перед викладачами та студентами факультету із презентацією своїх видань виступили відомі українські науковці: директор Інституту археології НАН України, Почесний доктор ХНУ В. Н. Каразіна академік П. П. Толочко, головний науковий співробітник Інституту історії України НАНУ В. М. Ричка, професор Києво-Могилянської академії Н. М. Яковенко.

Крім того, на факультеті було організовано два методичних семінари, присвячених проблемам ступеневої освіти, та три методологічні семінари, в ході яких обговорювалися проблеми мікроісторії, нові книги співробітників Інституту української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського НАН України В. Брехуненка та Я. Федорука та проблеми локальної і регіональної історії за участі професора РДГУ С. І. Маловічка. Також для широкого загалу презентувався ряд факультетських видань: книги, присвячені проф. Б. К. Мигалю, доц. Б. П. Зайцеву, проф. А. І. Епштейну. До Дня архівіста 24 грудня було підготовлено виставку ««Aminusadmajog»: конспекти розповідають» та організовано презентацію книги «Город и война: Харьков в годы Великой Отечественной войны» (СПб., 2012) за участі науковців із РДГУ доц. О. В. Гущина та доц. О. С. Левченкова. Вже традиційними стали наукові конференції для школярів: кафедра стародавнього світу та середніх віків провела XII Учнівську наукову конференцію «Різдвяні читання», кафедра історії Росії – XIII молодіжну історико-краєзнавчу конференцію «Военне минуле рідного краю». До того ж кафедра стародавнього світу та середніх віків розпочала публічні читання з візантиністики, які проходять щомісячно у конференц-залі Свято-Пантелеймонівського храму м. Харкова.

Співробітники та аспіранти факультету взяли участь у роботі 145 конференцій, більшість з яких мала міжнародний статус. Географічно, окрім України, це – Білорусь, Вірменія, Казахстан, Латвія, Молдова, Польща, Російська Федерація, ФРН. Найбільшу активність демонстрували співробітники кафедри історіографії, джерелознавства та археології (51 конференція), зокрема, тут можна відзначити проф. С. М. Куделка, який взяв участь у роботі

13 конференцій, та проф. С. І. Посохова (10 конференцій); на другому місці – кафедра історії стародавнього світу і середніх віків (31 конференція), де за індивідуальними показниками лідером є доц. А. М. Домановський (10 конференцій); на третьому – кафедра історії України (20 конференцій), де найбільшу активність виявила доц. Л. Ю. Посохова (7 конференцій), яка, серед іншого, взяла участь у Міжнародному науковому конгресі Баварської Академії наук «Баварія та Росія до Петра Великого», та в Міжнародному симпозіумі в Торуні «Історія бюрократії XVIII–XIX ст.». Доцент кафедри історії Росії К. В. Мизгін брав участь у докторському семінарі проф. О. Бурше в Інституті археології Варшавського університету та в семінарі з доісторичної археології проф. Я. Бодзека в Інституті археології Ягелонського університету (Краків).

Зусиллями співробітників факультету в 2012 р. було організовано 16 виставок: фотовиставки на факультеті; археологічні виставки; вісім виставок у Музеї історії університету, які проводилися спільно з ЦНБ, Літературним музеєм, ПуАТ «Харківська бісквітна фабрика» та ін.

Значний внесок у високі результати наукової продукції факультету, як завжди, зробили наші наукові центри. Центр болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова спільно з Болгарською АН видав 5 том «Дриновського збірника», організував уже згадані масштабні «Кирило-Мефодіївських читання» та Дні Македонії в Україні. Лабораторія Германно-Слов'янської археологічної експедиції проводила розкопки поселення та могильника Війтенки (Валківський район, Харківська область), організувала традиційний науковий польовий семінар «Виробництво кераміки у Східній Європі: пізньоримський час – раннє середньовіччя – новий час» (17-19 вересня) та виставку «Жіночий костюм доби Великого переселення народів» із знахідок Германно-Слов'янської археологічної експедиції в Палаці культури Газопромислового управління «Шебелинкагазвидобування» (смт. Червоний Донець Балаклійського району), у приміщенні лабораторії було зроблено ремонт. Центр краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька доклав зусиль у справі організації краєзнавчої конференції молодих

учених, співпрацює із обласною та міською адміністраціями (зокрема, у 2012 р. його співробітники працювали над розробкою туристичних маршрутів та організували цикл лекцій і практичних занять для екскурсиводів до Євро – 2012), а також із Всеукраїнською Спілкою краєзнавців. Археологічний центр спільно із Харківським історико-археологічним товариством та Асоціацією випускників, викладачів та друзів Харківського університету виступає одним із організаторів традиційної археологічної наукової конференції «Проблеми історії та археології України» та виставки-презентації за результатами польового сезону, видає збірник праць «Древности». Центр турецьких досліджень, створений у 2010 р., на жаль, не подолав етапу організаційного становлення, але, тим не менш, розпочав розробку спільних україно-турецьких дослідницьких проєктів. Одним із можливих напрямків активізації діяльності наукових центрів є співпраця із загальноуніверситетськими міжнародними академічними центрами.

У 2012 р. на засіданнях спеціалізованої вченої ради (голова – проф. В. В. Калініченко, учений секретар – доц. Д. В. Журавльов, з вересня 2012 р. доц. В. С. Майстренко) відбувся захист 4 докторських дисертацій та 20 кандидатських дисертацій за спеціальностями «Історія України» та «Всесвітня історія».

Усі випускники аспірантури 2012 року успішно завершили навчання, однак у зв'язку із новими вимогами до опублікування результатів дисертацій (не менше п'яти публікацій у фахових виданнях, з них не менше однієї статті у виданнях іноземних держав), їхній захист може бути відкладений. Відбувся захист кількох аспірантів попередніх років випуску та здобувачів: кандидатську дисертацію захистили С. М. Дейнеко, О. Б. Акімов, С. Г. Кочарян, А. О. Пастушенко, О. С. Ковріжних, А. Л. Янко, С. М. Жуков, А. О. Басова, Ю. Ю. Радченко.

Як і в минулі роки, були проведені масштабні археологічні розкопки. Факультетські археологічні експедиції працювали у Харківській та Полтавській областях та Криму. Виставка знахідок 2012 р., організована під час проведення конференції «Проблеми історії та археології України», засвідчила, що польовий сезон

був вдалим. Однак найбільш актуальним залишається питання створення експозиційної зали МАЕСУ, де зараз тривають ремонтні роботи. До речі, у 2012 р. відбулася зміна керівництва Музею, який тепер очолює доц. І. Б. Шрамко.

Успіхи науковців факультету були відзначені нагородами та преміями: доц. С. В. Дьячков був нагороджений «Медаллю імені В. Н. Каразіна» ХНУ імені В. Н. Каразіна, проф. М. Г. Станчев – почесним знаком Асоціації болгар України, доц. С. Ю. Страшноку за участь у підготовці та науковому редагуванні біобібліографічного покажчика «Ізмаїл Іванович Срезневський (до 200-річчя від дня народження)» (Х., 2012.) – університетською премією імені К. І. Рубинського, проф. С. М. Куделко – Грамотою Харківської єпархії за сприяння у розвитку духовності на Слобожанщині.

Якщо говорити про перспективні напрямки нашої роботи, то особливої уваги вимагають такі позиції: розвиток партнерських відносин із закордонними та українськими науковими і освітніми установами, міжфакультетське співробітництво та інноваційна діяльність факультету.

У 2012 році було підписано ряд нових договорів про співробітництво та робочих програм співпраці із закордонними партнерами, зокрема, Університетом Марії Кюрі-Скловської (м. Люблін, Республіка Польща), Північно-Кавказьким федеральним університетом (м. Ставрополь, Російська Федерація), Чуваським державним університетом імені І. М. Ульянова (м. Чебоксари), історичним факультетом Московського державного обласного гуманітарного інституту (м. Орехово-Зуєво, Російська Федерація). Слід відзначити, що разом із Північно-Кавказьким федеральним університетом започатковано спільний науковий проект (науковий керівник – проф. С. І. Посохов), у межах якого вже було проведено спільну відеоконференцію «Міграційні процеси на пострадянському просторі» (грудень 2012 р.).

Цілком очевидно, що нашими стратегічними партнерами є російські наукові та освітні установи, у співпраці з якими зацікавлені всі кафедри факультету. Вочевидь, корисною уявляється ініціатива декана факультету проф. С. І. Посохова створити міжкафедральну комісію з координації міжнародного співробітництва із університетами та науковими центрами

Російської Федерації. Також необхідним виглядає детальний аналіз розвитку партнерських відносин факультету із вузами та академічними установами інших країн – Білорусі, Болгарії, Латвії, Македонії, Німеччини, Польщі, Сербії та ін.

Одночасно триває пошук партнерів в Україні та на місцевому рівні: так, у 2012 р. було підписано договори про співробітництво зі Слобідською археологічною службою та Національним меморіальним комплексом «Висота маршала І. С. Конєва».

Вже кілька років поспіль ми фіксуємо недостатню інтенсивність міжфакультетського співробітництва. У плані інноваційної діяльності історичного факультету на 2012 – 2015 рр. міститься лише один міжфакультетський проект – «Просторова динамічна база даних промислових підприємств українських губерній Російської імперії на початку ХХ ст.», запланований доц. В. О. Куліковим разом із науковцями екологічного факультету.

Як і в попередні роки, важливим завданням є пошук внутрішніх і міжнародних грантів. У 2012 р. за обсягами фінансування ми випереджаємо лише деякі факультети за рахунок фінансування з коштів державного бюджету Міністерства освіти України теми «Університетська наука й освіта в Україні в ХІХ – ХХ ст. (на матеріалах Харківського університету)». Вже другий рік поспіль факультет не подає проекти до Фонду фундаментальних НДР та Фонду модернізації. Серед інших надходжень фінансів можна відзначити грант Фонду імені барона Ротшильда (м. Лондон, Великобританія) на розробку проекту «Євреї Сходу України від Хазарського каганату до наших днів», у межах реалізації якого було проведено тематичну конференцію, видано її матеріали, створено виставку «Старожитності Хазарського каганату» та видано відповідний буклет (проф. С. М. Куделко, доц. В. В. Скирда, доц. І. Б. Шрамко). Російською стороною частково була профінансована ІV Міжнародна студентська осіння школа «Історико-культурна спадщина Євросходу «Слобожанщина» («Пам'ятки військово-історичного минулого Слобожанщини»), яка цього року проходила на базі Белгородського університету. За рахунок фонду «Русский мир» (м. Москва, Російська Федерація) було видано книгу «Город и война. Харьков в годы Великой Отечественной войны» (СПб., 2012); триває підготовка

«Енциклопедии Харьковщины», замовником якої виступають Харківська обласна держадміністрація та Харківська обласна рада; був отриманий грант Харківського міськвиконкому на видання літератури краєзнавчого характеру (проф. С. М. Куделко).

Доволі скромними є також успіхи в пошуку індивідуальних грантів: серед викладачів у 2012 р. грантовою підтримкою скористався лише доц. В. О. Куліков, який зараз є стипендіатом Нового Європейського коледжу в Бухаресті; серед аспірантів – К. Ю. Артамонова, яка стажувалася на Кіпрі, та І. А. Скубій, який отримав стипендію на стажування в польських навчальних закладах. Якщо стипендіальні програми – це справа кожного конкретного науковця, то коли ми говоримо про міжнародну допомогу, яка б дозволила реалізувати серйозний науковий проект або модернізувати навчальний процес, то тут постає завдання пошуку партнерів, як в університеті, так і за його межами.

Науково-дослідна робота студентів історичного факультету протягом 2012 року розвивалася переважно в межах Студентського наукового товариства. Однією з основних форм організації так званої «молодої науки» на факультеті є проведення конференцій, круглих столів та семінарів. Минулого року було проведено дві міжнародні конференції: «65-ті Каразінські читання (історичні науки)»; XXX Міжнародна краєзнавча конференція молодих учених; чотири круглі столи «Візантійська цивілізація: між сходом і Заходом» (модератор – доц. А. М. Домановський), «Балкани у XVIII – на початку XX ст.: між традиціоналізмом і модернізацією» (модератор – доц. С. Ю. Страшнюк), «Соціальна модернізація українських земель наприкінці XVIII – першій половині XX ст. (до 1939 р.)» (модератори – А. В. Харченко та П. В. Єремеев), «Синкретизм культур в античну і середньовічну епохи» (організатор і модератор – доц. О. А. Ручинська). Результатом спільних зусиль історичних факультетів Харківського національного і Белгородського державного університетів стала четверта міжнародна студентська школа «Історико-культурна спадщина Єврорегіону «Слобожанщина»», яка цього разу відбулася у місті Белгород.

За підсумками минулого року було опубліковано два збірники студентських наукових робіт – матеріали міжнародної конференції

«Каразінські читання», а також п'ятнадцятий номер фахового щорічника молодих учених «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії».

У 2012 році студенти історичного факультету опублікували свої роботи у престижних закордонних виданнях. Так, до збірника «Суспільство і держава у Китаї», що видається Інститутом сходознавства Російської академії наук, були включені статті студентів V курсу О. Лазарець і Є. Матяша. О. Вовк (V курс) на основі своєї магістерської роботи опублікувала монографію «Духовно-релігійні пошуки І. Ю. Рєпіна у дзеркалі сучасної біографістики» (Х., 2012). За підсумками міжнародної школи «Історико-культурна спадщина євро регіону Слобожанщина» було опубліковано туристичних маршрут «По місцям героїчним і трагічним», автором якого є студент V курсу Д. Шаповал. Загалом можна констатувати збільшення останнім часом кількості студентських публікацій. З одного боку, це наслідок запровадження додаткових умов для вступу до магістратури – наявність апробації результатів наукової роботи, з іншого, це також результат покращення якості студентських досліджень, адже вони проходять жорсткий відбір редакційної колегії.

Студенти історичного факультету брали участь у Міжнародній науковій конференції «Ломоносовські читання» (МДУ імені М. В. Ломоносова, 2012 р.). За підсумками конференції студенти IV курсу П. Уллах і С. Білоус були нагороджені дипломами першого ступеня за кращі доповіді на секціях відповідно «Сходознавство і африканістика» і «Міжнародні відносини», а студент II курсу К. Каштанов дипломом III ступеня на секції «Сходознавство й африканістика».

Однією з форм наукової роботи студентів у 2012 році стала організація виставок. До «65-х Каразінських читань» СНТ спільно з Обласною організацією ветеранів локальних війн воїнів інтернаціоналістів-кубинців підготували виставку, присвячену п'ятдесятиріччю Карибської кризи. Студенти-архівісти, й особливо О. Красько і Є. Рачков (V курс), взяли активну участь в організації виставки ««А minus ad majorem»: конспекти розповідають», яка відбулась у рамках святкування на історичному факультеті Дня архівіста (24 грудня 2012 р.).

Молоді науковці історичного факультету минулого року брали активну участь у різноманітних конкурсах. Зокрема, студентка IV курсу О. Красько здобула перше місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з історії; студентка V курсу О. Вовк посіла перше місце на цьому ж конкурсі за напрямом мистецтвознавство; студентка V курсу К. Єремеева стала переможницею конкурсу молодих вчених, що проводився у рамках XIII конференції Міжнародної асоціації «Історія та комп'ютер» у Московському державному університеті імені М. В. Ломоносова. Також студенти історичного факультету здобули призові місця на II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з історії України: С. Труш (V курс) – друге місце, а К. Каштанов (II курс) – третє.

Поряд зі здобутками студентської науки на історичному факультеті необхідно звернути увагу і на деякі негативні тенденції в її розвитку. Число здобувачів грантів й учасників міжнародних навчальних програм залишається незначним. Цього року лише чотири представники факультету направили свої праці на відбірний тур Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. Варіантом вирішення вказаних проблем може бути систематичне заохочення науковими керівниками своїх студентів до участі в конкурсах і здобутті грантів.

Таким чином, 2012 рік був для факультету вельми успішним за цілим рядом позицій: видавнича діяльність; організація конференцій, круглих столів, семінарів, презентацій, археологічних експедицій; організація діяльності Студентського наукового товариства. Водночас чимало питань: публікація фахових видань, інноваційна та грантова діяльність, міжнародне та міжкафедральне співробітництво, – вимагають детального аналізу та розробки перспективного плану розвитку.